Адже автором може бути підготовлена серія взаємопов'язаних публікацій, для повноти змісту яких важливо використовувати вже обнародувані твори.

Ключові слова: академічна доброчесність, самоплагіат, науковий результат, автор, обнародування твору.
Key words: academic integrity, self-plagiarism, scientific result, author, publication of the work.

ГОРДІЄНКО СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
доцент кафедри інтелектуальної власності та приватного права
факультету соціології та права, доктор юридичних наук, доцент

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗНАНЬ ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ ТА ЇЇ ЗАХИСТ

Актуальність науково-практичної конференції визначається не лише святкуванням річниць університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права, а суворою необхідністю показати суспільству та органам влади і управління можливості застосування Мінстратегпромом, інноваційних продуктів – об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ, входять до напрямів обговорення на конференції) для убезпечення держави, суспільства та особи від будь-яких реальних та потенційних загроз.

Звичайно, що легше купити джавеліни за непомірну ціну та використовувати результати радянських НДДКР ніж впроваджувати у виробництво сучасні системи озброєння власної розробки.

Популяризація і розробка науковцями даної проблематики останнім десятиліттям натикається на стіну явного нерозуміння реальною державницькою практикою важливості внесення об'єктів інтелектуальної власності до нематеріальних активів і їх використання.

В той час, коли наука розглядає питання інноваційної діяльності та інтелектуальної власності різносторонньо і достатньо активно, то практика вкрай специфічно – лише під певним політичним та соціальним кутом.

Цьому є просте пояснення – надто політично популярними є заклики до розвитку інноваційної діяльності в Україні, частиною якої є інтелектуальна власність, тобто якісно нове знання, яке належить Українській державі і виступає потужним, і майже невичерпним нематеріальним активом на відміну від застарілого виробництва епохи індустріалізації. З таким політичним гаслом є можливості досягти популярності серед електорату, однак це не працює на державу.

Тобто практика і наука йдуть своїми шляхами замість того, щоб єдиним виявом політичної волі поєднати зусилля.

Автором у 2007 році було зроблено висновок, що вчасно та у повному обсязі заходи з інвентаризації інтелектуальної власності та постановки її на бухгалтерський облік в якості нематеріальних активів не виконано у жодному із міністерств і відомств.

Учасники неодноразових парламентських слухань звертають увагу на незадовільний стан розвитку інформаційної та інноваційної сфери держави, а також сфери інтелектуальної власності. За результатами знову лише надають рекомендації всім органам влади та управління. Ряд Указів Президента України та Розпоряджень Кабінету Міністрів України також передбачають достатню кількість завдань з реформування державної політики в зазначених сферах.

Однак, при цьому розвиток державної системи інноваційної діяльності і правової охорони інтелектуальної власності в Україні виливається на практиці у хаос.

Адже відсутність адекватних сучасності, а не еклектично створених та прийнятих, як у даний час, на довгостроковий період, стратегій соціально-економічного, науково-технологічного, інноваційного розвитку країни; незавершеність процесів перерозподілу власності; сформованість світового ринку високотехнологічних товарів і послуг та тяжіння в управлінні інноваційною сферою до галузевих засад є чинниками, які стримують інноваційний розвиток України.

На даний час існує потреба в перегляді й актуалізації змісту державної наукової політики, визначеності її доктринальних завдань та стратегічних напрямів, а також у створенні простих, зрозумілих науковцям, владі та суспільству механізмів забезпечення зростання ролі науки та її інноваційного потенціалу в соціально-економічному розвитку країни.

Реальною загрозою інноватиці є те, що в Україні в даний час зупинено та стримується реалізація ряду законів України, відсутній план заходів із запровадження Концепції розвитку національної інноваційної системи. Не виконуються положення Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо бюджетного фінансування науки на рівні 1,7% ВВП, принципи базового і конкурсного забезпечення науки та заходи із створення сприятливих економічних умов діяльності наукових установ.

Тобто зазначена сфера державної діяльності вимагає негайного реформування шляхом систематизації норм права з чіткого визначення компетенції державних органів та організацій з питань інноваційної та науково-технічної діяльностей і трансферу технологій.

Абсолютно все виказане вище неможливо реалізувати на практиці без політичної волі керівництва України, яке має забезпечити відповідне завданню фінансування та матеріальне *забезпечення в першу чергу науки*, а надалі і практики.

На наше глибоке переконання на наукових форумах зазначеного профілю першими мають висвітлюватися питання загальнотеоретичного характеру стосовно інтелектуальної власності, далі –

методології дослідження цього феномену та класифікації її складових і лише потім «прикладні» питання.

Така методика дослідження викристалізувалася у автора в ході майже 30-ти річного періоду наукових пошуків у вказаній царині, які розпочалися із вивчення проблем захисту інформаційних ресурсів з грифами обмеження до яких також належить інформація про об'єкти інтелектуальної власності.

Зазначені праці стали підґрунтям для написання навчального посібника та проведення монографічного дослідження «Інформація, інновації, інтелектуальна власність та їх захист в Україні: досвід пізнання, проблеми розуміння та шляхи їх вирішення«.

Система захисту будь-яких інформаційних ресурсів як технологія складається з трьох етапів: 1 етап – класифікація інформаційних ресурсів: за типом інформації; за видом доступу; за правом власності; за типом прав на інформацію; за сферами обігу; за типом нормативно–правового регулювання; 2 етап – грошова оцінка інформаційних ресурсів за трьома методиками: витратною; дохідною та аналоговою, або ринковою; 3 етап – побудова системи захисту інформаційних ресурсів.

Тобто, в залежності від ціни ресурсів та реальних можливостей їх власників вибудовується система заходів неюрисдикційного і юрисдикційного характеру з їх захисту. Останнє є принциповим, адже це формуватиме кваліфікацію протиправної діяльності з їх отримання: класичне шпигунство, промислове шпигунство, чи легальна конкурентна розвідка. Ці злочини, протиправні та легальні діяння мають між собою принципові відмінності.

Вкрай важливим для адекватного розуміння структурних складових зазначеної методики є науково-обґрунтовані і *заново* нормативно закріплені визначення таких категорій як інформація, знання, інновація, право, власність, інтелектуальна власність, право власності, право на інтелектуальну власність, види інтелектуальної творчості, діяльність тощо, про що буде далі.

Тому, на наше глибоке переконання, та як диктує практика, наукова, навчальна та практична складова частини дисципліни про інтелектуальну власність, має складатися з: інформаційного блоку (наука – інформаціологія, навчальна дисципліна – право на інформацію); інноваційного блоку (наука – інноватика (галузь знань, що включає методологію й організацію інноваційної діяльності), навчальна дисципліна – інноваційна діяльність та її нормативно–правове регулювання); блоку інтелектуальної власності (наука – Інтелектуальна власність, навчальна дисципліна – право на інтелектуальну власність та процедура закріплення у власності її об'єктів).

Тобто, як феномен існує інтелектуальна власність та існують об'єкти інтелектуальної власності; є право на інтелектуальну власність, а не *право інтелектуальної власності*, як записано у Цивільному Кодексі (спробуйте уявити собі об'єкт інтелектуальної власності у якого є права); є права на об'єкти інтелектуальної власності та існує можливість їх комерціалізації.

Таким чином, у ВНЗ України нами пропонується створення єдиного центру з вивчення та викладання дисципліни «Правове регулювання інформаційної сфери, сфери інноваційної діяльності та інтелектуальної власності».

Всі зазначені напрями мають будуватися на єдиному понятійно-категоріальному апараті. Починаючи розмову про понятійно-категоріальний апарат слід визначити основні правила його формування: визначення повинно бути ясним; одним з найважливіших правил утворення понять також є «закон тотожності» – не називай ту саму річ двома різними іменами і не називай дві різні речі тим самим ім'ям; у визначенні не повинно бути кола – термін, що зустрічається у визначальній частині, не повинен визначатися через обумовлений термін тощо.

Існування великої кількості визначень інформації зумовлено складністю, специфічністю і різноманіттям способів тлумачення сутності цієї категорії, але вони не дають однозначної відповіді стосовно її суті внаслідок крайньої її багатозначності, що є результатом змішання повсякденних, наукових і технічних значень.

Нами інформація визначається як відомості, отримані людиною в процесі діяльності з пізнання інформації. Це осмислені людиною відомості про навколишній світ і процеси, що відбуваються в ньому. Інформація існує незалежно від пізнання її людиною, і лише пізнана інформація стає відомостями.

Знання – це перевірений практичною діяльністю людини результат пізнання відомостей про навколишній світ.

Терміни «нове», «новація», «інновація», «нововведення» широко використовуються у повсякденній практиці і нерідко ототожнюються, хоча дещо різняться за своєю сутністю. Ці терміни об'єднує те, що вони відображають розвиток шляхом оновлення.

Загалом інновацію описують як: процес; сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що спричинюють появу на ринку нових товарів, промислових процесів та устаткування; результат, який дістав втілення у вигляді нового або удосконаленого продукту; новий продукт або послугу; оригінальне рішення, що володіє світовою новизною і одержало втілення в доступних споживачам продуктах; нові або вдосконалені конкурентоздатні технології.

На наш погляд, інновація – це якісно нове знання, яке може бути комерціалізованим і воно народжується в духовній, науковій, науково-технічній й «нетрадиційній» сферах.

Право – система норм, які встановлені державою, мають офіційний формально-визначений характер, виражають права й обов'язки учасників правовідносин, направлені на регулювання найбільш важливих суспільних відносин, є загальнообов'язковими для всього населення та охороняються державою.

Власність – це будь-яка матеріальна чи нематеріальна субстанція, яка належить юридичній або фізичній особі.

Інтелектуальна власність – це матеріалізовані або нематеріальні якісно нові знання, які належать юридичній чи фізичній особі.

Право на власність – система правових норм, що закріплюють, охороняють та регулюють суспільні відносини з належності й використання нематеріальної чи матеріалізованої субстанції, яка належить фізичній або юридичній особі.

Право на інтелектуальну власність – це система правових норм, що закріплюють, охороняють та регулюють суспільні відносини з належності й використання нематеріальних чи матеріалізованих якісно нових знань, що належать фізичній або юридичній особі.

Інтелектуальна творчість як процес (родове явище), а не конкретне науково-обґрунтоване визначення, поділяється на такі види: духовна (художня, літературна) творчість; наукова творчість; науково-технічна творчість; інша (нетрадиційна) творчість.

Структуру категорії діяльність описують її мета, завдання, об'єкт, предмет, суб'єкт, засоби, форми й методи діяльності та її результат.

Поняття охорона, захист та оборона співвідносяться лише як різні етапи, чи стадії забезпечення схоронності інформації з будь-якими грифами обмеження у доступі, починаючи від державної таємниці, закінчуючи медичною та адвокатською таємницями.

Викладене вище дає підстави до наступних висновків.

Інноваційна діяльність є підставою створення нового знання та інтелектуальних продуктів визнаних на державному, регіональному та світовому рівнях, на які у подальшому поширюється право власності.

Тобто це формулюванням вводить до науково-практичного обігу методику утворення інновацій і закріплення їх нормами права: спочатку просто існує інформація як певна непізнана, чи пізнана характеристика матерії та енергії; в результаті специфічної розумової людської діяльності з пізнання інформації з'являються відомості; останні мають бути класифіковані і створювати інформаційні масиви; інноваційна діяльність з інформаційними масивами створює якісно нові знання; інформаційні масиви з якісно нових знань є ресурсами; інформаційні ресурси мають свою вартість і їх ціна повинна виражатися в грошовому еквіваленті; від цінності інформаційних ресурсів залежить система їх захисту; інформаційні ресурси повинні бути комерціалізованими; комерціалізація без власника практично приречена на невдачу; інформаційні ресурси при набутті власника стають ОІВ; ОІВ підлягають як неюрисдикційному захисту, так і юрисдикційному у повному обсязі.

Ключові слова: Інформація, знання, інновація, інтелектуальна власність, об'єкти інтелектуальної власності, право на інтелектуальну власність, права на об'єкти інтелектуальної власності.

Key words: Information, knowledge, innovation, intellectual property, intellectual property, intellectual property rights, intellectual property rights.